

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TEXNOLOGIK LOYIHALASH ISHLARI MAZMUNI VA MOHIYATI

Ibrohimova Barchinoy Tolibjon qizi

Nizomiy nomidagi TDPU 1-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6543939>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bugungi texnologiyalar asrida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologik loyihalashga oid bilimlarini shakllantirishning mazmuni va mohiyati haqida yoritib berilgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishda modellashtirish va loyihalash tushunchalari haqidagi bilimlar juda zarur.

Kalit so'zlar: texnologiya, loyihalash, zamonaviy ta'lim, multimedia vositalari, loyiha, texnologik loyihalash, ish turlari, ko'rgazmalar, model, modellashtirish, polisemantik, texnik muammo.

СОДЕРЖАНИЕ И СУЩНОСТЬ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОЕКТНОЙ РАБОТЫ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Аннотация. В данной статье рассматривается содержание и значение формирования знаний учащихся начальных классов в области технологического проектирования в современный век технологий. Знание концепций моделирования и дизайна необходимо для развития дизайнерских компетенций у учащихся начальных классов.

Ключевые слова: технология, проектирование, современное образование, мультимедийные средства, проект, технологическое проектирование, виды работ, выставки, модель, моделирование, многозначность, техническая проблема.

CONTENT AND ESSENCE OF TECHNOLOGICAL DESIGN WORK IN PRIMARY CLASSES

Abstract. In this article, the content and essence of the formation of the knowledge of Primary School students on technological design in today's technology age is highlighted. Knowledge of the concepts of modeling and design in the formation of design competences in primary school students is very necessary.

Key words: technology, design, modern education, multimedia tools, project, technological design, types of work, views, model, modeling, technical problem.

Maktabda texnologiya ta'limi va tarbiyasining maqsadi mehnatga muhabbat, mehnatkashlarga hurmat tuyg'usini shakllantirishdan iborat bo'lishi kerak; talabalarni zamonaviy sanoat va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi, qurilish, transport, xizmat ko'rsatish sohasi asoslari bilan tanishtirish; o'qish va ijtimoiy foydali mehnat jarayonida ularda mehnat ko'nikma va malakalarini shakllantirish; kasbni ongli ravishda tanlash va dastlabki kasbiy ta'lim olish uchun motivatsiya rejalarni amalga oshirish uchun sinfda ham, darsdan tashqari ishlarda ham mehnatga o'rgatish va tarbiyalash samaradorligini oshirish zarur. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar turli xil ishlarni bajaradilar: qog'oz, mato, tabiiy materiallardan ilovalar, plastilindan qoliplar, ingichka sim, folga, yog'ochdan buyumlar yasaydilar. Talabalarning atrofdagi voqelik, mashinalar, mexanizmlar va ulardan iqtisodiyotda foydalanish haqidagi bilimlarini kengaytirishga qaratilgan texnik modellashtirish va dizayn muhim o'rinni egallaydi. U yoki bu mahsulotlarni yaratish orqali bolalar turli kasb egalari, mehnatkash odamlar bilan tanishadilar, bu

esa kasbga yo'naltirishda juda muhimdir. Ish jarayonida kichik maktab o'quvchilari turli xil murakkablikdagi tuzilmalarni yaratadilar, ammo ularni oson ishlov beriladigan materiallardan, turli asboblardan foydalangan holda bajarish mumkin. Bolalar o'z ko'nikma va qobiliyatlarini mashq qiladilar, politexnika dunyoqarashini kengaytiradilar. O'qituvchidan nazariy ma'lumot olib, ko'plab yangi so'zlarni o'zlashtiradilar, texnik atamalar tufayli so'z boyligi kengayadi.

Bolalar mahsulotidan foydalanishning uslubiy tomoniga, ularning amaliy yo'nalishiga e'tibor berish muhimdir. Ular ko'rgazmali qurollar, ko'rgazmalar, sovg'alar sifatida xizmat qilishi mumkin. Turli tuzilmalarning modellaridan maktab joylashgan ko'chaning maketini qurishi mumkin, yo'l qoidalarini o'rganishda avtomobil modellaridan foydalanish mumkin. O'quvchilarning har tomonlama rivojlanishida texnik modellashtirishning roli katta. Biz texnologiya asrida yashayapmiz, bizni turli xil mashinalar, mexanizmlar, asboblardan apparatlar o'rab olgan. Kichik maktab o'quvchilari ko'plab avtomobillar, samolyotlar, tanklar, kemalarning markalarini bilishadi. Ular avtobus, tramvay, trolleybus, lift va boshqa mashinalardan foydalanadilar va kompyuterda ishlashni biladilar. Texnologiya olami juda katta va modellashtirish darslari uni yaxshiroq tushunishga, dizayn ko'nikmalarini, texnik fikrlashni rivojlantirishga imkon beradi va atrofda voqelikni bilishning muhim usullaridan biridir. Maktabdagi texnologiya darslarida va sinfdan tashqari mashg'ulotlarda texnik modellashtirish va dizayn muhim o'rin tutadi, bu erda o'quvchilar modellar haqida dastlabki ma'lumotlarni oladi, mashinalar texnik ishlab chiqarish, ishchi kasblar bilan tanishadi.

Model - polisemantik so'z bo'lib, u bilim, ishlab chiqarish, texnologiyaning turli sohalarida qo'llaniladi. Model keng ma'noda ilmiy, amaliy yoki sport maqsadlarida haqiqiy ob'ektni (ko'p hollarda qisqartirilgan shaklda) takrorlaydigan qurilmani anglatadi. Dizaynda mahsulot model deb ataladi, bu ob'ektning belgilangan masshtabdagi uch o'lchovli soddalashtirilgan tasviridir. Model tartibning ajralmas qismidir. Modellashtirish va loyihalash mehnatga ta'lim va tarbiyaning butun tizimining ajralmas qismlari bo'lib, bu yerda didaktikaning barcha tamoyillariga rioya qilish muhimdir. O'qituvchi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quvchilarga ishonchli faktlar haqida ma'lumot beradi. Mashina va mexanizmlar ko'plab avlodlarning fan va texnika yutuqlarini o'zida mujassam etgan murakkab tuzilmalardir. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilariga faqat asosiy tarixiy ma'lumotlar beriladi, qisqacha texnik ma'lumotlar beriladi, faqat ob'ektning umumiy tuzilishi batafsil tushuntirilmasdan tushuntiriladi. Shunday qilib, ilmiylik va qulaylik tamoyillari amalga oshiriladi. O'quvchilar o'quv materialini yaxshi o'zlashtirishlari uchun darslar tizimli ravishda olib borilishi kerak, o'zaro bog'liqliksiz parchalangan bilimlar, qoida tariqasida, tezda unutiladi. Keyingi material, albatta, ilgari olingan bilimlarga tayanishi kerak. Ish jarayonida qat'iy ketma-ketlik talab qilinadi: siz modellashtirish va dizaynni eng oddiy mahsulotlar bilan boshlashingiz kerak, asta-sekin modellar va dizaynlarni ijodiy ijro darajasiga murakkablashtiradi. Tizimlilik va izchillik tamoyillarining buzilishi ishda qiyinchilik tug'diradi.

Hozirgi vaqtda bilimlarni doimiy ravishda to'ldirishga ehtiyoj bor. Mashinalar, mexanizmlar, jihozlar doimiy ravishda takomillashtirilib, yangilanib, modernizatsiya qilinmoqda. Axborot oqimi katta va hamma materialni o'zlashtirish deyarli mumkin emasligi tushunarli, shuning uchun talabalar asosiy narsani, asosiy narsani tushunishlari, mantiqiy fikrlashlari, mustaqil ravishda muammolarni qo'yishlari va hal qilishlari muhimdir. . Bilimlarni

o'zlashtirishning mustahkamligi tamoyili shundan iboratki, o'quvchilar taqdim etilayotgan materialning mohiyatini o'zlashtirib olishlari, uni xotirada takrorlashlari va amaliyotda qo'llashlari mumkin. Bolalar tinimsiz dizaynerlar, ularning texnik echimlari aqlli, o'ziga xos, garchi ba'zida sodda. Albatta, kichik maktab o'quvchilari hech qanday kashfiyot qilmaydi, lekin qurilish jarayonining o'zi kattalar ishidan farq qilmaydi. Modellar mobil yoki statsionar bo'lishi mumkin. Joylashtirish o'ziga xos modeldir. Bu so'z bir nechta semantik soyalarga ega, masalan, kitobning tartibi, teatr sahnasi. Keng ma'noda, maket ham haqiqiy ob'ektning uch o'lchovli tasviridir. Ammo xarakterli xususiyat mavjud: model odatda binolar, ansambl, shahar modeli deb ataladi. To'g'ri, barcha tafsilotlarda asl nusxani etkazadigan maket model deb ataladi.

Modellashtirish - bu modellarni qurish, real ob'ektlarni bilish jarayoni, texnik tuzilmalarni o'rganish usuli, aqliy va amaliy faoliyat turi, modellarni bevosita yaratish. Texnik modellashtirishni tayyor chizmalarni oddiy takrorlash, grafik va vizual tasvirlarni nusxalash deb tushunmaslik kerak, garchi o'qitishning dastlabki bosqichlarida bu usul maktab amaliyotida keng qo'llaniladi va ishda yetakchi hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida loyihalash ishlarini bajarish bilan ularda ijodkorlik sifatlarini rivojlantirishimiz mumkin. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish - bu modellashtirishning mohiyatini, uning tamoyillari va qonuniyatlarini ochib berishdir. Buning uchun avvalo tushuntirish kerak modellarning rivojlanishi. Birinchidan, modellashtirish ob'ektini belgilashimiz kerak. Keyinchalik, biz model turini aniqlaymiz: kontur, stilize, nusxa ko'chirish modeli, volumetrik yoki tekis. Shundan so'ng, kerakli o'lchov aniqlanadi, asosiy qismlar, tafsilotlar belgilanadi, eskiz tayyorlanadi, uning asosida ishchi chizma yaratiladi. Keyin olingan o'lchamlar qayta ishlangan materialga o'tkaziladi. Modellashtirishning yakuniy bosqichi - bu mahsulotni tugatish va uni amalda sinab ko'rish. Shunday qilib, modellashtirish jarayonini talabalarning tayyorgarlik darajasiga qarab bir necha bosqichlarga bo'lish mumkin. **Agar bolalar mehnat tajribasiga ega bo'lsa, modellashtirish quyidagi bosqichlarga ega bo'lishi mumkin:**

- 1) modellashtirish ob'ektini aniqlash;
- 2) ishchi chizmalarni tayyorlash;
- 3) ish rejasini tuzish, material tanlash;
- 4) rejalashtirilgan rejaning bajarilishi.

Shartli loyihalash bir necha bosqichlarga bo'linishi mumkin:

- 1) shakllantirish kelajakdagi mahsulot tasvirini yaratishni talab qiladigan texnik muammoni aniqlashtirish;
- 2) texnik muammoni hal qilish yo'llarini aniqlash, texnologik hujjatlarni ishlab chiqish;
- 3) rejalashtirilgan rejaning bajarilishi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, boshlang'ich sinf o'quvchilarida texnologik loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishda dastavval bunday ishlarning mazmun-mohiyatini bilish zarur. Har qanday ishni bajarish uchun shu ish haqida tushunchaga ega bo'lish mazkur ishning sifatli va samarali bo'lishini ta'nimlovchi bosh omil sanaladi. Xususan, boshlang'ich sinf o'quvchilarida loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishda modellashtirish va loyihalash tushunchalari haqidagi bilimlar juda zarur. Modellashtirish va loyihalash mehnatga ta'lim va tarbiyaning butun tizimining ajralmas qismlari bo'lib, bu yerda didaktikaning barcha tamoyillariga rioya qilish muhimdir. O'qituvchi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quvchilarga ishonchli faktlar haqida ma'lumot beradi. Mashina va mexanizmlar ko'plab

avlodlarning fan va texnika yutuqlarini o'zida mujassam etgan murakkab tuzilmalardir. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilariga faqat asosiy tarixiy ma'lumotlar beriladi, qisqacha texnik ma'lumotlar beriladi, faqat ob'ektning umumiy tuzilishi batafsil tushuntirilmasdan tushuntiriladi. Shunday qilib, ilmiylik va qulaylik tamoyillari amalga oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2006.
2. Pedagogika nazariyasi \ OTM uchun darslik. Prof. M.X.To'xtaxodjayeva Toshkent. 2010
3. Ro'ziyeva D., Usmonboyeva M. Interfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi Toshkent. 2013
4. Sayidaxmedova N. Pedagogik mahurat va pedagogic texnologiya. Toshkent. 2003
5. Tolipov O'., Usmonboyev M. Pedagogik texnologiyalarning tarkibiy asoslari. Toshkent. 2006